

90-9
L-144

LATVIJAS MASSAIMNEEZIBU
ZINASCHANAS BEEDRIBA

Zihņa par Latvijas semi

Agr. E. Bauera

== Rigâ, februari 1920. g. ==

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURINĀRĀS PEDAGOGIKAS KĀRTOJUMS

1920. gada

LATVIJAS SEMINĀRS

Prof. E. Bricis

1920. gada

90-9
L-144

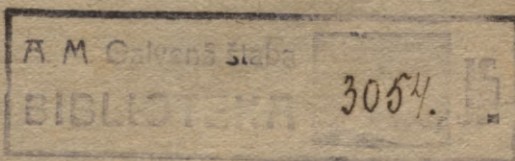
Kapa
maņeja Inv. № 21198/9

Ugr. E. Bauera

№ 6974

Zihna par Latvijas semi

Riģā, 1920.

~~SF-18.867K~~

Т

П

LATVIJAS VALSTIS
BIBLIOTEKA

~~90-15.445~~

0309095714

Latwijas pilsoni paschaisleedfigi strahdā pee
muhsu jaunās walsts dibināšanas, isweidoscha-
nas un nostiprināšanas. Šchini darbā japahr-
war neskaitamas gruhtibas; tomehr leelais darbs
setmejas, un latwju tauta drošceem soleem eet
pretim sawu wisangstako idealu peepildīšanai.

Ar gandarijumu waram teikt — muhsu
walsts nostiprināšana politiskā sinā ihšā laikā
gahjust milsu soleem us preelīchu. Naw nemaf
wehl ilgi atpakaļ, kad Daugawas krasos duneja
Latwijas nahwigako eenaidneeku — prūsču,
kreemu un weetejo muischneeku leelgabali. Tās
bija muhsu walsts kapu swanu šlanas, kas
kweenam apšinigam latweetim greesigi šlaneja
sautis. Naw wehl ilgi, kad Latgale leelās brih-
wibas un demokrātijas wahrdā steneja gruhtās
zeeschanās un ar nepazeetibu gaidija us atpesti-
šanas brihdi.

Ko melleja muhsu semē melnee brunineeki?
Waj wini muhs gribeja atpestit no Padomju
Kreewijas juhga?.. Waj wini gribeja muhsu
semē meeru un lahtību nodibinat? Nelahdu
lahrtību, nelahdu meeru wini muhsu semei nedo-
maja nest. Tee nesa nemeeru, nelahrtības un
pošu wijai muhsu ismozitai Latwijai.

Man nesen nahja rolás lahda fleepna grahmata*), kuru wahzeeschi, behgdami no muhsu usbrukuma, bija pametuschi Jelgawā. Schis grahmatas 6. l. p. starp zitu teikts: „Se wischku stahwolli eenem Baltijas leelgruntneeku semes. War drofschi teikt, ka par to, ka Baltija tiks peeweenota Wahzijai, leelgruntneeki no sawas semes atdos weenu treschu dalu kolonistu no metinaschanai. Ja jau muhsu zilts brahli to dara, tad no newahzeeschu semes ih paschneekem (latweescheem un igauneem, E. B.), ja tos wis pahrigi wehlsche atstahj, nepeezeeschami prasit wehl wairaf. Ir sinams, ka Baltijas newahzeeschi istaras pret mums naidigi. Waj tad mehš no saweem draugeem zilts brahleem lai winu semi nemtu, bet muhsu pretneekem to atstahtu? Ne. Semneekem wajadsēs atnemt apmehram pusi winu semes“.

Kam Wahzija leelgruntneeku laipni peedahwato trescho dalu un semneekem atnemt pusi semes gribeja peeschkirt? Waj Latwijas bessemneekem? Us to sekoscha atbilde grahmatas 12. l. p.: „Seme peeschkiramā galwendā labrtā Kreewijas wahžu kolonisteem,

*) Schnelle Besiedlung unserer neuen Ostmarken. Von Erhard Ostmann.

turu tur ir ap diwi milsoni galwu; tad weetejeem un walsts wahzeescheem, kuri scho semi eelarojuschi; tad Wahzijas ziwileedsihwotajeem un wahzeem no zitam semem."

Zil no grahmatas turpmata satura spreeschams, Wahzija, gribedama pehz eespehjas drihsala laika atswabinatees no Baltijas newahzeescheem, t. i. latweescheem un igauneem, nodomasuji pehdejos issuhtit us Kreewiju — us wahzu kolonistu atstahtajam semem, jo us Sibiriju latweeschi ne labprahit gribetu eet.

Tahdi ir bijuschu wahzu noluhki. Teescham, welnischligalus tos pawisam naw eespehjas sedomatees. Daschs warbuht eebildis, la mine-taja grahmatā isteiktās domas newar usluhtot par Wahzijas waldibas domam. Us to man gribetos atbildet ar tagadeja Wahzijas kara ministra Nosles wahrdeem. Kad 1919. gada pawasari Nosle bija eeradees Teepaja, pee wina greesās Tantas Padomes lozellis Menders proteket par to, la Wahzijas karasphehts peedalijeess pee muhsu waldibas gahschanas Teepaja, kara ministrs Nosle us to tihri ofijialā lahrta atbildejis: „Sakat man, zil wahzeeschu ihsti waretunometinat Kursēmē un Widsemē?"

Ko gribeja muhsu semē leelineeki? Waj bishwibas un taisnibas walsti? To wini gan

latrâ wahrda galâ fludinaja, bet fo wini darljaf
 Us it sola brihwibas weetâ wisleelalâ nebrih-
 wiba, brahlibas weetâ afinskahre, fahrtibas
 weetâ needomajama nefahrtiba un solitâs laimes
 walstis weetâ wehl pasaulê nepeeredseta bada un
 zeeschanu pefle.

Un tomehr . . . tomehr daudsi tizeja scheem
 wahrdeem. Tur nebuhtu pawisam fo eebist.
 Pirms rewoluzijas pateescham muhsu semê wal-
 dija tahdi apstahkli, tur tauta bija saistita
 kreewu zarijma waschâs. Un kad schis waschas
 peepeschi krita, tam wergam wajadsetu buht, kas
 tad wehl brihws negribetu buht. Turpretim
 galigi naiwam wajag buht, kas ar weenu lek-
 zeenu no pefles laimes debesis grib fluht. Un
 pateesibu safot, daudsi no mums pasaudeja
 galwu un sawâ apmulsumâ twehra pehz nesa-
 tweramâ.

Beidsot neapsinigez zilweft nonahza it
 tahlu, ka pasaudeja ne tikai galwu, bet arī
 darba peenahkuma apsinu. Kur wareja zita
 darbâ raschoto mantu dalit, tur wajadseja pa-
 rasto dsihwi ahrdit, tur tšchaklu rofu netruhka,
 bet kad wajadseja jaunâs wehrtibas raschot un
 noahrditâ weetâ kaut fo labaku zelt, tad dan-
 dseem tas islikâs par gruhtu.

Upsinigatâ un, waretu teift, leelalâ tantes
 dala drihst ween sajuta, ka wina sawâs zeribâs
 us fludinato taisnibas walsti ir sipri wihlufes.

Mas pa masam pašchās plaschalās masās radās nemeers. Warmahzigās waras nešēji, redsedami sawas neweikmes un gribedami tomehr jo-
projam paliti pee waras, sahta neapfinigako tautas dalu mahnit ar wišadeem tufšcheem sol-
šimeem, bet pret apfinigako dalu usstahjās ar bardsibu un pat wisafinainako teroru.

Sewiški maldinati tifa bessemneeki, šchee katwijas darba zilweki, kuri pateescham gribesa sawu lihdsšchinejo grubto stahwolli uslabot. Bessemneeki prasija pehz sawas semes un lihds ar to pehz neatkariga darba un brihwakas dšihwes. Seelineeki katrā mitinā, katrā zelmalā sludinaja un solija darba tautai semi. Un scho solijumu muhsu bessemneeki stipri pahrprata. Wini aatdija, ka semi peeschkirs katram par sewi. Bet tā tas nebija domats. Seelineeku un, wispahrigi, sozjaldemokratu mehrkis nemas naw bijis semt peeschkirt katram par sewi, bet gan masās saimneezibas apkarot un isnihzinat, to weetā radot weenigi leelās, tahdas, kahdas jau tagad pastahwoščās muiščas. Prof. K. Balodis, kursch nešen pahrbrauzis no Wahzijas un tagad slaitas par Katwijas sozjaldemokratu masineeku beedri, nupat isnahkuschā grahmatā: „Der Zukunftsstaat“ („Nahlotnes walsts“) ar wiseem špehkeem grib eestahstīt, ka leelsaimneezibas nedrihkt sadalit, bet tās jaapsaimneeko joprojam ar algo-
teem laufšrahdneekem. Capehz tad ari prof.

Balodis prasa, lai Wahzija wifas semkopibas
 fainneezibas, lahdu tur ir pahri par fefchi mil-
 joni, daschos gados isnihzinatu un to weeta ee-
 rihlotu tilai trihsdesmitfeschchi tuhstoschi leelfaim-
 neezibas. Prof. Balodis drofchi ween bija zere-
 sts, la pehz rewoluzijas Wahzija wina progra-
 mai peekritis un to ari dsihwe iswedis. Bet
 tas nenotika, jo wahzu tauta par leelfaimneez-
 bam negrib ne dsirdet. Tagad prof. Balodis
 pahrnahzis Eatwija un waretu pilnigi fagaidit,
 la winsch ari fche eeteils palikt pee leelfaimnee-
 zibam, jo ja jau prinzipa atsiht tilai leelfaimnee-
 zibas, tad zitadi tas newar pawifam buht. Bet
 lo dara prof. Balodis? Redsedams, la ari
 Eatwijas tauta nela negrib finat no leelfaimnee-
 zibam un, la leekas, gribedams eeguht few waj
 jawai partijai peekritefus, pret sawu pahrleezibu
 fahf eeteikt muischas dalit massaimneezibas.
 Ko no schahdeem semes dalifchanas aistahweem
 war fagaidit, latram weegli nojauifchams.

Leela dala muhsu tautas ilgi newareja fa-
 prast, lapehz leelineekt muischu fainneezibas
 fheidfas pahrwehrst par lomunam. Ihteniba
 lomunu eerihlotaji lomunas nemas netureja par
 til eenefigam. Tur patefiba bija wairaf zita
 wehleschanas. Ka latrai walftij ir uf kaut lo
 jaatbalstas, ta par atbalstu ruhpejas ari leelt-
 neeki. Paschi wadoni un waras nefeji, protams,
 bes lawefchanas falihda muischneeku pilis un

daschu labu reisi spehleja taisni baronu, pee tam ne tilai peleso, bet pat melno baronu lomu. Peemehram; Blihdenê kahdreis komisari sariklojuschi milsigas stirnu medibas, kurâs no wisa pagasta semneeku mahjam likuschy pee dsihschanas sunu weetâ kahdus 70 zilwekus, bet paschi ar flintem nostahjuschees us stigam. Bet tautâ? Tautai wajadseja lihst komunâs, palikt par muhschigeem muischas strahdneekem, kas kurâ latrâ wajadsibas brihdi lâ ustizami un pallausigi kalpi stahwetu ais sawu rihlotaju muguras.

Un tagad? Kur palikuschi tagad wiji schee waroni? Kur palikuschi melnee brunineeki, kas wehl nesen poitija un laupija Kursemi? Kur palikuschi tee „brihwibas“ neseji, kuri nesen wehl mozija muhsu Katgales brahlus? Katwju tautas dusmu mehrs ir fluwis lihds malam pilas. Tauta ir fazehlusces pret wiseem warmahlam; tauta pihschlos ir fatreekusy wifas sweschas un naidigâs pretwaras un pati few lausch zelu us gaischalunahlotni.

Ja — politiskas waras sinâ Katwija schimbrihscham war skaititees droshala un stipraka lâ jebkad. Muhsu armija — schi pasaules slawenâ un apbrihnojama armija — paschâ wisgruhtakâ brihdi lâ is semes ir isaugusi un glahbusy sawu semi, sawu jauno walsti. Sche parahdas muhsu tautas neisteizami leelâ tehwufemes mihslestiba,

las pahrspehj itin wisu. Muhsu armija ne tlkat
 atswabinaja muhs no ahrejeem eenaidneeleem,
 bet wina soprojam ustizigi stahw sawâ fargu
 weetâ un sawu aso schlehpu tura pazeltu pret
 latru, las eedroschinatos usbrulschanas noluhkos
 ruwotees muhsu robeschai waj ari semes ees
 scheenê abrdit walstis pamatus. Un kamehr
 schi neuswaramâ armija paschaislee-
 dsigi ispilda wisaugstako peenahlum
 pret sawu semi, tilmehr katwija war
 justees drofcha.

Un tomehr jafaka, la politiska wara ween
 walstis pastahweschanu un winas usplaulschann
 newar nodroschinat. Mehds teift, la ar sobenn
 ilgi newaldot. Taisni rewoluzijas laikâ scho
 wahrdu pateesibu mehs esam mahzijuschees pa-
 sht us il sola. Rewoluzijas skurbuli daudsi zil-
 weki pahral aifraujas un aismirstas. Wini tad
 itin weegli eedomajas, la nu atleef weenigi no
 galwas lihds kahjam apbrunotees, isnihzinat fa-
 mus eedomatos preineekus un dsihwot no agra-
 kos gados faraschotajam wehrtibam. Kad bet-
 dsot wehl zeptas pihles no gaisa nekriht us galda
 preelschâ, ja — tad nahf wilshandâs un beidsot
 — fabrukums.

Newar buht diwu domu — ja mehs pa-
 teesi gribam nestiprinat katwijas walsti un no-
 drofchinat winai labaku nahkotni, tad ar polit-
 skas waras eeguhschannu ween wehl ne tuwu ne-

peeteel. Mums jāteras ari pee šaimnee-
 zistās dšihwes atjaunosšanas un at-
 tihstīšanas. Šaimneezistā wara ir
 pats drošakais walsts pamats. Ir
 tatschu slaidra leeta — ja walstī šaimneezistā
 dšihwe ir neattihstīta waj jābrukusi, ja wehrtibu
 raschoschana nepeeteeloscha, tad dšihwe zeesch ne
 ilai materialā, bet ari garigā sinā, pat ahr-
 lahrtigi zeesch. Schahdos apstahklus zilwels, pat
 wofela tauta jo weegli saudē normalas dšihwes
 šhōšswaru un walsts pastahweschana wairs naw
 drošcha. Par to tā wisšpilgtalais peemehrs no-
 der tagadejā Padomju Kreewija. Gan no ah-
 reenes isleelas, tā schi walsts šewišchi šupra, jo
 štadi wina nesakautu ne Koltichakus, ne Den-
 tinus. Ir teša — Kreewijā walda brunota
 wara, ašinains terors. No neschehligā terora
 un wehl pašaulē nepeeredseteem špaideem zil-
 wels tā ismozits un noguris, tā winsch jau šen
 jandejis šatru dšihwes preeku un pret itin wiņu
 palizis galigi weenaldis. Bet waj Kreewija
 tadehl šupra? Waj winas nahlome drošcha?
 Ne. Ko štahsta no Kreewijas pahrnahloschee
 behgii? Ko štahsta sošialdemokrats Menders,
 šursch ilgaku laiku uštureds Majkawā? Ko
 štahsta šursch šatrs, kas šaut zil pašihst tagade-
 jos Kreewijas apstahklus? Ko teiz pats šenins?
 Wiši tee teiz tilai weenu — Padomju Kree-
 wijaturas weenigi us šchitkeem,

bet winas eefſchejā dſihwe ir iſtſchaulſtejuſi un ſaimneeziſlee pamati galigi iſirufchi un ſabru-
luſchi. Kreewija ſlihſt aſinis,
mirſt neſchehligā badā un breeſ-
migās ſlimibās...

Ziſ ſupra ſaimneeziſkā ſinā juhtas ſatwiſa?
Kahdā ſtahwoſki atrodas winas ruhpnēeziba un
lauſjaimneeziſiba, ſchee ſaimneeziſkās dſihwes gal-
wenee pamati?

Ruhpnēeziba ſatwiſā gan neſad wehl naw
bijuſi ſewiſchli attihſtiita, bet tagad tā pati ga-
ligi iſnihzinata. Gandrihſ wiſas ſabrikas un
darbnizas galigi apſtahjuſchās — pa leelalai
daſai tās aiſweſtas uſ Kreewiju. Ko tagad
raſcho Riga — ſchis ſatwiſas galwenais ruh-
pnēezikais zentrſ? Gandrihſ itin neſo. Riga
un tapat wiſas zitas muhſu pilſehtas pahrteet
waj weenigi no tirgoſchanās un ſpekulazijas.
ſhini ſinā dauds kaſ atgahdina Kreewiju, kur,
kā ſtahſta, ar ſpekulaziju nodarbojotees pat
paſchi komiſari.

ſatwiſā ſaimneeziſkajā dſihwē jau no ſeneem
laiſeem paſchu galweno weetu eenem ſemlo-
piba. Wehl tagad wiſs leelais ſatwiſas ee-
dſihwotaju wairums dſihwo uſ laukeem un no-
darbojas ar ſemi. Kahdā ſtahwoſki atrodas
ſatwiſas ſemlopiſa? Naw ſchaubu — muhſu
ſemlopiſa pa kara un rewoluzijas laiſu ahrlahr-

ngi zeetusi. Kur pirms kara Latwijas laukos un sehtās šlaneja darba trošņis, tur tagad walda Aušums.

Pehz pagaidu sinam mahjas kustonu slatts Latwijā no kara šahluma šamastnajeēs par 800.000 galwam. No šcha leelā slaita apmehram 100.000 širgu, 300.000 gowslopu, 150.000 zuhlu un 250 000 aitu. Zil leela waretu buht šcho kustonu wehrtiba seltā? Ja katru širgu mehš aprehkinatu tikai 70 r. gowslopu 50 rbl., zuhlu 25 r. un aitu 5 r., tad kopā isnahktu 27.000.000 rublu seltā. Kur ir šchis seltš? Wina naw — selta weetā ischaukst papiri, kureem naw nekahdas wehrtibas. Ja par tagadejo papira nandu gribetu no ahreenses apgahdat tos širgus un gowslopus, kurus pa kara laiku esam šaudejuschi, tad šche buhtu darišhana ar wairakeem miljardeem. Un til daudš naudas ne weens neatradis ne nu semneeku daudšinatajos naudas maisos, ne ari walsts to špehtu nodrukāt.

Uri nedšihwais inwentars — mašchinas un daschadi rihti pa kara laiku galigi šaputejuschi un neleetojami gul sehtmalā.

Ehtas plaschos apmehros nopositas, zitas šipri noplisjuschas, jo naw eespehjams tās šahrtigi islabot. Daudši semturi mitinas tranšcheju bedrēs un daschadās semes alās.

Seme lihds beidsamam nopliznata, issuhkta, pamesta un aišaugusi. Kur agrā wilnoja šee

doschi lauki un kuplas druwas, tur tagad kļūgojas nesahles. Un ja tomehr wehl las ir ušaudsis, tad tas ir no wezā semes spēkta un no augligām wasaram.

Wispahrigi nemot, Latwijas lauksaimneeziba ir ahrfahrtigi dauds zeetusi un latrs, kuram kaut zil sahegas, teiks, la muhju semturi ar teem kapitaleem, to wini pa kara laiku buhta eekrahjuschi, ne tuwu nespehs sawu saimneezibu no stahdit uš pirmstara stahwokka.

Un tomehr . . . tomehr ar dšitu gandarijumu sašaka, la Latwijas semkopis, waj tas buhta semneeks waj weenkahršchs arajs, neskatotees ne uš lahdam gruhtibam. ne uš brihdi naw rokas atlaidis no arla — no sawa darba. Kad padomju waldibas laika zentās semneeku mahjas isnihzinat, tās pahrwehrschoot leelajās komunās; kad daudsi laudis wipu laiku sinaja weenigi stahgat aplahrt pa mitneem, tad semneeks un apsinigais laufstrahdneeks meerigi dšina wagu tihrumā un gahdaja par maiji ari teem, kuri preelšch semneeka labatā lihdsi nesaja zilpu. Nahl prahtā lahds gadijums no Siguldas aplahrtnes. Kahdā pawasara wehlā walarā semneeks, sweedrus slauzidams, ar sehtuwi plezos staugajis pa lauku un sehjis. Pa zetu tam gahjis garam, kuhju wižzinadams, jauns zilweks un ussajuzis, la tagad neesot brihw til ilgi strahdat, jo eewesta aštonu stundu darba deena. Uš to

semneels meerigi atbildejts: „Sawàm wajasfibam
drojchi ween es peetiftu ar astonàm fundam,
bet man jastrahda wairaf, lai buhtu maife ari
tahdeem, kuri fina tilai apfahrt mehtatees.“
Kad leelajâ karâ wahzu leelgabali trihjinaja
Daugawas krastus, tad arajs pašchâ uguns liniâ
meerigi dsina sawu wagu un nollausijâs, lâ
pahr wina galwu swilpo nahwes bultas.

Latwijas semfopis gan ir smagi lausits un
leekts, bet winjch naw salausits. Ja ir lahds,
kursch wisu scho laiku kaut lo raschojis, tad tas
ir taisni semfopis — semes arajs. Wisu be-
dsamo laiku us araju ir guluschees ne tilai wis-
smagakee lahsti, bet ari wismagakee darbi. Gri-
betos teikt, lâ arajs, usjhtigi un neatlaidigi
dsihdams sawu wagu, nešamehrojami wairaf
šrahdajis pee Latwijas walsts zelschanas, nelâ
tee, kuri eedomajas walsti radit weenigi no aug-
šajâm runataju tribinem Lai ari lahdi nebuhtu
muhsu semneeku truhkumi, lai ari muhsu sem-
neeki wisâ wisumâ ir konserwatiwi, tas ir jauta-
jums par sewi. Bet to darba energiju, las pee-
miht muhsu semneekam, war tilai zeenit. Es
augsti zeenu katru araju, kursch apšinigi ispilda
sawu araja peenahlumu, nemas neluhkojotees us
to, waj tas ir semneels, lam sawa dsintâ seme,
waj nomneels, kursch dsen arflu sweschâ tihrumâ,
waj tas ir weenlahrschs laulšrahdneels, lam
wairaf nelâ naw, lâ weenigi diwas darbâ ša-

strahdatas rolas. Schis darba rolas Latwiju lihds schim ir nesuschas zaur wisam gruhtibam un winas bes schaubam to no pawehna isnessis faulite.

Kas glahbs Latwiju? Tas buhs muhsu darbs — apsinigs un radoschs darbs. Zits nekas. Latwju tauta schini brihdi ir nabaga, bet wina ir ari bagata. Muhstu wisleelaka bagatiba ir muhsu darba apsina, darba griba un energija. Atleef tilai gahdat par to, lai schi leela energija ispaustos pateesi radoscha darba.

Uf arajeem schini walsts radischanas un nostiprinaschanas laika gulstas pats atbildigakais peenahkums. Ja mehs pateesi mihsam sawu semi un ja pateesi gribam sawu walsti, par ko mehs ne azumirkli nedrihktam schaubitees, tad mums, kas pee semes esam nodomajuschi faistitees, bes laweschanas jastahjas pee darba.

Sche jataka, ka lihds schim latwju tauta naw warejusi laufsaimneeziba wisa wisuma brihwi attihstut sawas spehjas. Muhstu nenormalee agraree apstahkli ahrlahrtiga mehrâ ir trauzejuschi laufsaimneezibas attihstibu. Tapehz tad jarada tahdi agraree apstahkli, kuri apmeerinatu muhsu jaunâs walsts pratibas un nodroschinatu pehz eespehjas pilnigu laufsaimneezibas attihstibu.

Semes Latwijâ ir dauds, bet winas apstrahdatajeem tās truhkt. Naw wehl nemas til

sen, kad Latwijā gandrīš wīsa seme peedereja weenigi muischneefem, furi to pirms 700 gadeem ar waru sagrahba. Lihds pat pagahjuschā gadu simtena widum latweeschī faktiiski tā wergi un kauschu pilditaji lehja sawus sweedrus muischneeku laukos. Tikai mineitā gadu simtena otrā pusē semneeki sahka eeguht semi par sawr. Un tagad? Latweeschu semneeku rokās Kursēmē un Widsemē atrodas daudsi masak par puši semes, bet otra puse pa leelakai dālai wehl skaitas muischneeku ihpashums. Muischneeki pašchi ar semi galā nespehji tikt, bet latweescheem negrib tās dot. Muischneeki šaprot tihri labi — jo wairal semes tee islaidis is sawām rokām, jo wairal samasinasees winu šaimneeziškā un lihds ar to ari politiskā wara. Un no waras augstumeem muischneefem nekahdi negribetos rahptees lejā.

Latwju tauta mihl sawu semi, bet winat loti gruhti pee tās tikt. Sawā laiskā Latwiju ir pametuschi daudsi muhsu brahli un isklichduschchi gan pa plascho Kreewju, gan pa aishjuras semem, lai tikai eeguhtu gabalinu semes un nodroschinatu neatkariga semneeka dšihwi. Dsejneeks Pumpurs kahdā dsejoluti jautā aishjelotajem: „Kapehzi klichdāt tahlu, tahlu juhs no mihlās tehwijas?” Waj schie aishjelotaji naw mihlejuschi sawu dšimteni? Tās buhtu maldigas domas. Dšimtenes mihlestiba latwju tautā ir leela un

stipra. Kas šina, ko teiza aizjelotaja širds, tad tas pehdejo reisi mitrās azis laida pahr dšimtenes lauleem . . . Un tomehr . . . tomehr šcho aizjelotaju teekšme pehž semes ir bijusi til leela un stipra, ka ta jel us laiku ir šalaususi dšimtenes mihlestibu . . .

Tagad, kur latwju tauta brihwi war wet dot šawu dšihwi, jaisbeidšas muišchneezibas warai. Šche newar buht diwu domu — leelee ihpašchumi beš schehlastibas jalilwidē un to weetā jarada massaimneezibas. Weenigi šchahdā zetā peepildisees latwju tautas karštās muhšča ilgās — šeno latwju semi guht atkal par šawu.

Kur nemt semi jaunu šaimneezibu dibināšanai? Šchahdu jautajumu jo beeschi dšird pahrrunajam šabeedribā. Uš to glušchi noteikti jaatbild — massaimneezibu dibināšanai un šihlšaimneezibu paplaščināšanai radams semes fonds, kurā eeeet wiši leelee ihpašchumi, nemas neškatotees us to, waj tās buhtu walšs, priwatas, waj mahžitaju muiščas. Waj no šchim semem peetiltu semes gribetaju apmeerināšanai? Dēšchs labs neapšiniģu zilweku mulšinaschanas noluhlā pastahwigi pa fakteem melišch, itin ka wišēem tomehr semes nepeetilšchot, jo tad semi dališchot, katrs to ari gribeschot šanemt. Capehž tad labak buhtu, ja semi nemas neda-

Ata un muischas apšaimneekotu topā, ziteem
 wahrdeem — komunās. Schahdas pašalas ap-
 bahrt nehjā pa leelakai dalai waj nu wahzu
 muischneeku waj leelineeku agentī. Muischneekem
 no wišām latweeschu semes reformas programam
 wislabat patihl taišni leelineeku programa. Ka-
 dehl? Tadehl, ka leelineeki muischas nedalija.
 Muischneeki, luhl, zereja, ka leelineeki tā tā tā
 ūgi newaldis, pehz tam wini sagaidija, ka Kat-
 wiju eefaros waj nu Wahzija waj Kreewijas
 melnšimneeki — Koltščaki un Denikini. Tahdā
 gadijumā tad muischneeki zereja leelineeku pa-
 glahbtās muischas eežuht nedalitas atpatai ar
 wiju inventaru. Tā ari tas bes šchaubam no-
 ūktu. Bet nu šchee rehlini muischneekem galigi
 šajukufchi. Tagad wineem tā dadšis duras azis
 paredšamā jaunā semes eefahrta. Muischneeki
 ūhri labi nojaušch — ja leelos ihpašchumus
 šadalis massaimneezibās un peeschlirs bessemnee-
 teem, tad pahr Katwiju war nahlt, kas nahl-
 dams — waj Koltščaki, waj leelineeki, waj pat
 wahzeeschī — šadalito semi latwju ara-
 šam neweens wairs neatnems. Sche, luhl,
 šlehpjas muischneezibas waras kriščana un Kat-
 wijas stiprums. Tā tad nekad neišlaidišim ij
 azim — kas tagadejos apstahlos wis-
 pahrigi aištahw leelšaimneezibas, tas,
 ja wiņsch ari pats leelineeks buhtu,
 aištahw muischneezibas interesēs.

Runat par semes nepeetilschanu tadehl ween, la fatts Eatwijas eedsihwotajs gribetu eeguhf sawu teesu, ir behrnischfigi. Naw jaaismirst, la walsts semi newar isdahwat la zeema lufuli. Ja to pee semes peelantu, tad waretu prasit, lai walsts eedsihwotajeem us „galwinam“ isdaltu itin wisu sawu ihpaschumu — meschâ pokus, dsellszela fledes, lokomoiwes u. t. t. Un las tad tur beigâs buhtu?

Uf semes fanehmeju, bes schaubom, gulfees finami peenahkumi — nodolki, lahrtiga semes apstrahdaschana u. t. t. Tas buhs peeteelofchs eemešs pee semes kertees tikai tahdeem, furi semi pateesi mihl, furi to grib peenahzigi apkapt, nodroschinot semes raischajumus ne tikai few un sawai gimenei, bet pehz eespehjas ari sabeedribal. Bes tam naw jaaimirst, la ne wist lahro pehz semes. Eoti daudsi nodarbojas un ari us preel-schu nodarbofees zitâ darba laukâ Pateesibr fakot, par semes jautajumu tagad sabeedriba tik dsihwi interesejas galwenâ lahrtâ tapehz, la lara un rewoluzijas gadi muhsu dsihwi padarijuschi gruhtu. Raischoschana ruhpnenezibâ gandrihs apstahjusees, laukjaimnenezibâ ta wairallahrtigi samasinajusees. Turpreim besdarbs plaschos apmehros pawairojees. Scho eemešlu dehl semischel masturigakee tautas flahni nonahkuschel gruhtos apstahklos. Daudsas gimenes mahtes walard nesin, ar to rihtâ apmeerinat sawu behrnu is-

šalkumu. Daščadas normalu laiku dšihwes ehrs-
 ilbas sen jau aismirstas, un zilweks wairaf domā
 weenigi par to, tā nodrošinātees ar maizes ku-
 mosu un apgehrba gabalu. Tā, luhf, mehs ne-
 manot paleekam atkarigi no semes. Truhkumā
 zilweks spēeščas pee semes mahmulas tā issaižis
 behrns pee mahtes kruhts. Sewiščki tagad mehs
 šajuhtan, ka seme muhs war glahbt, wina muhs
 war ari pasudināt.

Normales laikos apstahli žitadi. Cai tikai
 atminamees pirmstara gadus, kad muhsu sem-
 tura laukos lihgojās kuplas druwas un kuhtis
 bija pilnas lopu. Tad muhsu semturi jau ra-
 šchoja tiļ daudš, ka daščus labus raščojumus
 wini nešinaja, kur likt; tapehž nešinaja, kur likt,
 ka nereti šchee raščojumi bija japahrdoš ar
 šaudejumeem. Waj ridšineeki wairs neatmin, žil
 nelaimigi jutās semturi Rigas tirgū. šahwedami
 pee šaweem galas waj šweesta wesumeem? Tad
 patehretaji newareja ween ismekletees sew deesgan
 labas mantas, bet semturis, negribedams deenam
 ūgi marditees pa tirgu un beigū beigās šabojat
 šawus raščojumus, ašaram ažiš luhdšās, lai jel
 apšchehļojas par wineem — lai panem wina
 produktus. Ja — toreiš zilwekeem maizes jau-
 tajums bija blafus jautajums un par semi ša-
 beedriba nemas tiļ sewiščki neinterešejās. Kas
 ar semi nodarbojās, nereti škaitijās par semakas
 šchīras zilweku. No semes plaščos apmehros

behga ne tilai strahdneeziba, bet ari pascht semneeki; no semes behdja muhsu skolotà jannatne.

Jr leels jautajums — tad semi sahls dalkt plaschalos apmehros, zil buhs winas nehmesu. Jr leels jautajums, waj dascham labam, kirsch tagad pehz semes iik issa'zis, eedotà seme drthst ween neapniks un waj winsch no tàs negribès atkal raifitees walà. Seme naw preelsch katra — wina ir smaga . . . smaga un lihp pee lahjam . . .

Eatwijas leelihpaschumu semes fonds w til leels, la paees ilgali gadi, kamehr to isleetos. Sche newaretu islaist is azim, la libds ar leelihpaschumu sadalischanu masfaimneezibàs drihst ween toti kluhmiga stahwolk nonahls muhsu tagadejee semneeki. Darba spehka truhkuma un semes nedoktu deht semneeki drihst ween gluscht labprahitigi samasinàs sawas faimneezibas.

Sche tomehr gribetos aifrahdit, la muhsu deenàs ir fastopami tahdi zilweti, kureem nelas nebuhtu patihkamafi, la wispirms issweest no mahjam semneelus un tad steidfigt ween tar pascheem eesehstees. Kas ihst ir schee semneeku skaudeti? Man gribetos lizet, la to starpà n atradisees neweens weenigs apfinigs bes'emneets. Droschi ween sche darischana ar zilwekeem, kurt naw peestaitami pee pateesàs darba tantes.

Man nah! prahtâ pag. gada 15. dezembra
 Widsemes bessenneeku apspreede Zehsis, fur
 kahds preekschstahwis gandrihs kaurâ wahrda
 galâlæetoja iteizeenu: „Peletschi paschi strahdat
 negrib. Teem seme jaatnem.“ Kâ wehlat israh-
 dijas, tad minetajam preekschstahwin pascham
 nesen peederejuji war:n laba dsimta mahja, gan
 tilat weena, bet winsch ari tur negribejis strah-
 dat — pastahwigi mehtajees aplahrt pa fro-
 geem, famehr mahju — nodsehris.

Newar noleegt — muhsu semneeki wisa
 wifumâ ir deesgan konserwatiwi un wineem pee-
 niht ari dascha zita newehlama ihpaschiba. Tur
 uaw nekahds brihnums, jo mums katram —
 wiseem zilwekeem — ir sawas ehnas puses. Weena
 leia tomehr flaidra — latwju semneeks ir
 darba wihrs zaur un zauri. Par kant kahdeem
 isnehmumeem, protams, newar runat, jo isneh-
 mumi ir fastopami itin wisur un neweens wehl
 naw ispehtijis, fur scho isnehmumu wairat —
 waj tanis, kurus ziti teesâ, waj paschos teefatajos.

Zit ilgi ir atpakal, kad muhsu semneeki
 wehl swihda muischneeku laukos un kad us sem-
 neeku muguras lihla muischas wagara speekis?
 Zit ilgi atpakal, kad muhsu semneeks wehl bisa
 weentahrichs lihdumneeks kursch pâ Lahtschplehitis
 zihnijâs meschcs — lihda lihdumus, lausa zelmus
 un almenus? Zit ilgi atpakal, kad latwju
 semneeka azis wehl loda rijas duhmi? Kad

toreif muischneels semneekam laut fur mescha
 waj mescha malâ eerahdija gibalu semes, tad
 semneels par to dauds nebehdajas. Semneels
 nihleja semi; winsch tizeja jaweem gruhâ darbâ
 noruhditeem spehkeem; winsch tizeja sawam
 darbam; tizeja, la darbs pat muhscha meschu
 spehj pahrwehrt par witnojoschâm druwam un
 seedoschâm ahrem. Un teescham — Latwijas
 skaittee lauli un seedu lihtschi ir muhsu araju
 darbs. Naw taisnigi tihlot pehz tās semes, to
 semneels ar saweem sweedreem eekopis. Bes
 schaubam, uszihtigi strahdajis un darbâ karstus
 sweedrus ir lehjis ari latwju laufstrahdneels.
 Par to tad winam nebuhs jaleen meschos, la
 tas bija ar muhsu semneekem muischneeku
 waras laikos. Muischneeki sawâ laikâ
 ir sew atitahju schi paschu labako
 semi. Tagad scho semteeguhs tee,
 kuru muhschs lihds schim ir bijis
 gruhsts kalpa muhschs.

Zif leelam wajadses buht jauneerihkojamam
 fainneeziham ?

Schim masakajam fainneeziham wajadses
 buht tahdam, kurās weenai gimenet
 pilnigi nodroschinats darbs un
 eenahkums. Uewar peelaut tahdas fainnee-
 zibas, kurās, la mehds teikt, zilwekeem naw ee-
 spehjams ne kahrtigi dsihwot, ne ari isputet.

Pilsehtu aplahrtnê buhs nepezeeschami eerihtot sakalopibas un dahrskopibas saimneežibas, bet it ihpajchi gimenes dahršinus ar dšihwofleem. Scheem gimenes dahršineem un dšihwofleem jabuht tahdeem, tur pilsehtas strahdneeku gimenes dšihwo pastahwizi, kà tas jau tagad plaschos apmehros fastopams ahrsemês leelaku pilsehju aplahrtnê.

Latwijâ ir ari til sîhti semneeki, kureem semes nepeteef. Scheem wiseem pehz eespehjas seme japeedod klah, kà to tagad waldiba jau eesahkusi darit.

Bes tam seme japeeschkir kulturelam un sabedriskam eestahdem — skolam, beedribam, paschwaldibas eestahdem u. t. t.

Ur leelo semes ihpajchumu isdalischanu un nodoschanu bessemneekem ween wehl semes reforma nebuhs dšihwê iswesta. Naw jaaismirsi, la daudji bessemneeki, loti apsinigi un zentigi bessemneeki, pajchureis atrodas truhzigos apstahklos. Karšch winus ir ispostijis, tãpat kà zitus; bet nepahrwaramâ teekime pehz semes un neatkariga darba scheem zilwekem nedod meera — wajag semes. Beeschi man ir bijusi isdewiba us laukeem atraitees darba tautas widu un sarnatees par semi. Zil dedsiigi un issusti tur pluhst weentahršchee araju wahrdil. Zil gaischi kwehlo azis! Daschs labs man ir teizis, kà sčhee zilweki ejot leelineeki. Ne — araju dedsigajos wahrdos

un leesimojochos flatos neslehpjas nekahds loel-
neezijms; tur ispauschas brihnychligi stiprà mi-
lestiba us semi. Kaut mums wiseem buhtu it
daudf mihlestibas us muhsu semes mahmuflu, tad
Eatwijas nahkotne buhtu droscha . . .

Jaunajeem semneekem bes schaubam waja-
dfigs walsts pabalsts. Tomehr newaretu islaif
is azim, ka patlaban muhu jaunà walsts ir na-
baga. Eatwiju wisadas waras ir besgaligi is-
laupijuschas. No ka nu lai ihsti issneegtu pee-
teelojchu pabalstu? Es esmu dsirdejis kareiwju
karpà runajam: „Tagad mehš zihnamees par
Eatwijas semi. Kad sehš zihnas buhs galà, tad
mums tuhlit wa'adsēs ne tilai semes, bet ari pa-
balita ehlu zelschanai, là ari dsihwà un nedsihwà
inwentara eegahdaschanai.“ Kara wihril Tauta
fina juhsu leelos nopelnus Eatwijas walsts dibi-
naschanas un nostiprinaschanas darbà. Taisniga
atmaksja par juhsu paschaisleedfigo usupureschanos
dsimtenes un walsts labà nesudis. Walsts pa-
lihdēs jums, zif ween tas winas spehtos stah-
wēs. Bet ja juhs negribeseet wizaur eestaiuees
pahrdsihwojamà laika ahrfahrtejas gruhribās un
palikfeet nepazeetigi sawās prasibās, gribedami jau
pirmajā brihdt eeguht neespehjamō, tad juhs
paschi sagrauseet to, ko wisa tauta lopigi ar til
leelu aifrautibu zehluši. Tad sweschas waras
nahšs no rihteem un no wakareem un laupis
muhsu brihwibu . . .

Jau pirmā gadā walsts palihdēs jaunajēem
 affahzejeem. Tomehr schis pabalsts newares buht
 laut zil eewehrojams. Bet walsts ar latru gadu
 paliks stipraka, lihds ar to peeauqs ari lihdselli
 jauno saimneezibu pabalstiichanai. Ur scho domu
 mums jau pee laika japeerod, weenigi tad buh-
 sim us pareisa zela.

Sihlat par semes eerihzibas jautajumeem
 sche negribu isteiktees, jo par to jau esmu rak-
 stijis nesen isnahkuschajā grahamatā — „Semes
 reforma Katwijā“. Sche tilai gribetu peemetinat,
 ka semes jautajums liluma doschanas lahrtibā
 janostkaidro tā, lai katrs, kursch grib ar semi
 nodarbotees, to bes gruhrtibam waretu
 eeguht. Bes tam jagahdā par to, ka ar semi
 newar speulet. Nweenam seme newar
 peeschkirt sewischkas priwilegijas. Wi-
 seem weenadi peenahlumi, wiseem ari
 weenadas teesibas.

Pehz tam, kad leelihpaschumi buhs litwideti
 un seme pahrees muhsu araju rokās, pamasam
 isbeigsees zihna par Katwijas semi. Bet ar to
 ween wehl naw deesgan. Mums jagahdā,
 lai eekaroto semi mehš spehtu paturet.
 Mehš newaram domat par weenas deenas walsti.
 Katwijai jatop muhschigai. . .

Kā lai mehš paturam semi sawās rokās?
 Sche newar buht diwu domu — mums jazen-
 schas semi padarit pehz eespehsas eenesigu. Se

mes eenefiba wairo eedfihwotaju turibu un lab-
 plahjibu, lã ari nostiprina walsts pamatus.

Muhju ſaimneezibas jaiskopj un japadara
 eenefigas. Kã tas eespehſams? Saimneezibas
 uſſahljichanai un lahutigai weſchanai ir nepeeze-
 ſchami trejadas dabas lihdselki — ſeme, kap-
 tals un darbs. Semes mums, lã jau agrã
 uſſwehrts, peetiks ilgeem gadeem. Schimbrihſcham
 mums tãſ par daudſ Zitadi ar kapitalu. Kapi-
 tala ruhłums taiſni tagad ſewiſchli ſahpigi ſa-
 juhıams. Galwenais ſwars tomehr gulſees uſ muhju
 darbu. Darbs lihds ſchim tr bijs latwju
 tantas galwenais ſpehla awots. Darbs
 latwju tantu iſwedts zauri werdsibas un
 klaufchu laikeem. Darbã beſ ſchaubam
 meklejama ari Katwijas nahłotne.

Zil leela noſihme ir darbam, apſinigam nu
 radoſcham darbam, to kãrs jau itin labi buh-
 ſin dſihwẽ nowehrojſchi. Ir ne maſums tahdu
 ſemkopju, kuri ſaimneezibã waj weenigo ſwaru
 leel tilai uſ lihdselkeem, uſ kapitalu. Un tad
 wini pee lihdselkeem teel, tad tos neprot iſleetot.
 Dſihwẽ allasch beeſchi war nowehrot, lã daudſt
 ſemkopji eeſahł ſaimneekot ar leelu kapitalu, bet
 ar neprahtigu rihłojchanos drihłi ween galigi
 iſput. Turpretim naw maſums ari tahdu ſem-
 kopju, kuri ſaimneezibu uſſahł ar wiſtruhjigakeem
 lihdselkeem, waj weenigi ar apſinigu darba gribu;
 bet pa leelalãi dalai ſchee darba wihr̃i ar kãtra

jannu deenu wairaf un wairaf nodroschina sawu lablahjibu. Wijs swars sche aul darbâ. Neapsinigs darbs wehrtibas isscheesch, apsinigs darbs tàs rada. Saimneejiba weenigi tad war pastahwet, ja winâ ief raschotas jaunawehrtibas un scho wehrtibu raschoschana jaispauschas apsinigâ un radoschâ darbâ.

Latwju tauta war buht lepna — jau no seneem laikeem zirilisetajâ pasaulê winu pasihst lã darba tautu. Kã tas gan lai juadi buhtu, jo muhsu tautas pagahne ir weenigi darbs — suhs un gruhts darbs.

Eihdi schim latwju tautai wajadseja kalpot preelich sweeschâm warâm. Tagad, fur sweescho waru — wahzu un freewu — juhgs nofratits, latwju tauta sawu nahlotni war zelt brihwâ darbâ. Jo apsinigaaks un radoschaks buhs muhsu darbs, jo wairaf tas nahs par labu mums pascheem; jo leelaka buhs muhsu paschu lablahjiba un jo sipraka muhsu Latwija.

Kã latwju tauta schini wisgruhtalo pahrdshwojumu laikã ispilda sawu darba peenabkumu? Ur dsilu apmeerinajumu jasaka — ihšã laikã latwju tauta ir pastrahda rsi brihnumus. Neewatã un wajatã tauta lã pihklus ir nofratijusi no sawâm lahjam sweeschã juhga wa-

ſchas, radijuſi ſawu walſti ur jo zeentigi noſtah-
juſees blakus wezajam kulturawalſtim. Sche
ir darits darbs, kuru wehſture muhſchigti
peeminès.

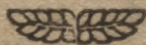
Un tomehr . . . tomehr newaretu noſkuſet, la
ſtinamâ, kaut ari tilai neezigâ, tautas
dalâ darba peenahluma apſina ir ſtipri
noſlihdejusi uſ leju. Tâ tas ir uſlaukeem,
tâ piſſehtâs. Prof. Balodis pazahjuſchâ gada
beigâs kahdâ atklatâ ſapulžê iſteizees, la ſem-
neeki pa kara laiſu eſot eemahzijuſchzes ſtrahdat.
No ſcheem wahrdeem janahl pee ſlehdeena, la
latwju ſemneeki pirms kara nebuhtu mahzejusi
waj gribejuſchi ſtrahdat. Ji prof. Balodis ru-
nau par aſewiſchkeem ſemneekem, tad es
winam peekriſtu. Teſſcham, pirms kara un pat
wehl tagad atradiſees iſti nolaidigi un kuhtri
ſemneeki, kuri naw zeentigi neſt ſemkopja wahrda.
Wiſâ wiſumâ tomehr ſemneeki iau pirms kara ir
zentigi ſtrahdajuſchi, ari ſewiſchli tagad ſtrahdâ.
Neweens nenoleežs ari muhju laukſtrahdneeku
zentigo darbu. Bet te nu nahl laba teeſa zil-
weku, kuri teeſchi neſaiſtas ne pee kahda darba.
Weenigi pajchâ karſtakâ darba laiſâ, tad ſem-
neekem labiba birſt ſemê, parahdas laukos ſchee
zilweki. Wini daiçhâs nedelâs nopelna ſew
wiſam gadam maiſi un tad nereti leelas uſ auſ.
Ko par ſchahdeem ſala prof. Balodis? Man
leelas, la tee pa kara laiſu buhſ aiſmirſuſchi

Strahdat. Ir pahral apkaunosofcha parahdiba, la zilwels taisni tagad negrib strahdat. Tas ir taisni noseegums pret walsti. Kadeht schee zilweli ir til kuhtri? Es gribu tizet — weens oirs leedsas strahdat, gribedams ar to kaitet tagadejai walsts eelahrtai un zeredams us leeli neeku atpakalatgreeschanos. Tad, luhl, strahdat wajadseschot tilai daschas stundas deenâ, kamehr maise un zitas wajadsibas nahfeschot no „komitejas.“ Ja — schis komitejas un trakee solijunt ir samaitajuschi daudsus neapsinigus zilwelus. Zilwels sahht nizinat darbu un mekle zelu us Lejputriju. Un kas noteel patlaban Padomju Kreewija? Ruhpneezijis eestahdês gribeja saihfinat darba laiku no 10 us 8, tad us 6 un, beidsot, us 4 stundam. Jsmehginajâs, bet nekâ — darba raschigums neustabojas. Tagad komisarû waldiba eewed atkal atpakal ne tilai 10, bet pat 12 stundu darba deenu. Kas iswairas no darba, tos teesâ lihdsigi teem, kuri iswairas no kara.

Bej schaubam, mums jarida tahdi apstahkli, kuros lairs zilwels war strahdat; strahdat neatlariga zilweta darbu un guht sawa darba anglus. Mums sagahdâ par tahdeem apstahkleem, kuros lairs ar sawu prahu un saweem ipehleem war til augstu pazeltees, zil augstu sneeds wina galwa. Wajag radit tahdus apstahklus, kuros zilwels redj, la winjch ar

šawu zentibu, ar šawu darbu war šafneeat angstaku sozialu un ekonomisku šahwofli. Waj tahdi apstahli jan ir? Ne — wini naw wehl tahdi. Bet mums wini reformu zelâ tahdi jarada. Tas tomehr newcenam darba spehjugam zilwekam nedod ne masakâ eemesla atrautes no darba un gaidit, kad ziti preeksch wina šagahdâs labakas deenas.

Neaismiršisim, ka weenigi darbs muhsu maso katwiju war darit leelu. Drihi peenahks tas laiks, kad isbeigsees kara troksnis un kara wihri no zihnas lauka atgreesisees pee šawa meerigâ darba. Tad buhs laiks leelgabalus pahrkalt arklus un kara postošâ darba weetâ radit jaunâs wehrtibas. Selts guk muhsu pašču semê. Darbs zels šcho seltu is semes. Muhsu wispehzigakais darba eerozis ir araja arklus. Ar arllu mehš kalsim seltu; ar arllu kalsim brihw katwiju...

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309095714

L1-1

Latw. Semn. Saw. drukat.,
Rigā, Elisabētes eelā 14-a.

21-1

1

Maksà 150 k

Jokub...
s. 41. Alas...